

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Praktische informatie	3
Achtergrondinformatie	4
Aansluiting bij eindtermen	4
Vorbereiding	4
Emoties	5
Joden en Israël	5
Lessen	6
Vorbereidende les	6
– Introductiefilmpje	7
– Tijdslijn	13
– Kaartjesspel	14
Museumbezoek	16
Buurtwandeling	17
Verwerkingsles	18
– Niveau alfabetiseringsgroepen	18
– Niveau A1-B1	19
Bijlage	22
Veelgestelde vragen van cursisten	22
Taalniveaus	23
Colofon	24

Inleiding

Het Verzetsmuseum Amsterdam is opgericht in 1985. Van begin af aan is educatie het hoofddoel van het museum. Naast individuele bezoekers komen er het hele jaar door leerlingen van basisscholen en middelbare scholen voor museumlessen. Het Verzetsmuseum deed ervaring op in het rondleiden van groepen volwassen allochtonen naar aanleiding van tijdelijke exposities over de Tweede Wereldoorlog in hun herkomstlanden. Daarbij bleek dat ook de vaste tentoonstelling grote indruk maakte. Het was voor deze bezoekers een eye-opener dat Nederland relatief kort geleden een periode heeft meegemaakt van terreur, schaarste en onderdrukking. Er bleek behoefte te zijn aan een lesprogramma voor deze doelgroep. En dat is er nu. Speciaal voor cursisten NT2 en deelnemers aan inburgeringstrajecten heeft het Verzetsmuseum het programma *Bezet en Bevrijd* ontwikkeld.

Het lesprogramma gaat over de vaste expositie én de Plantagebuurt, waar veel plekken herinneren aan de Tweede Wereldoorlog. De vaste expositie van het Verzetsmuseum behandelt het dagelijks leven, vervolging, collaboratie en verzet in Nederland tijdens de bezetting. Nagebouwde straten, decorelementen, wandvullende kleurenfoto's, films en geluidsfragmenten roepen de sfeer op van de oorlogsjaren. Persoonlijke verhalen gaan in op de dilemma's waarmee gewone mensen in oorlogstijd werden geconfronteerd. Er zijn veel objecten te zien uit het dagelijks leven. Dit spreekt de cursisten aan: het biedt herkenning en roept vragen op. De museumdocenten spelen hierop in tijdens een interactieve rondleiding waarin ook de eigen ervaringen van de cursisten aan bod komen.

Stad en Taal

Onder de overkoepelende naam *Stad en Taal* biedt een aantal Amsterdamse musea programma's aan voor cursisten NT2 en deelnemers aan inburgeringstrajecten. De musea willen een brug slaan tussen de cursisten, de stad Amsterdam, en kunst en cultuur. Uitgangspunten van *Stad en Taal* zijn interactie, eigen inbreng en uitwisseling. *Stad en Taal* is ontwikkeld op initiatief van de gemeente Amsterdam en is in 2006 gestart als een samenwerkingsproject van het Amsterdams Historisch Museum, het Stedelijk Museum en het Verzetsmuseum Amsterdam.

Praktische informatie

Groepsbezoek moet van te voren worden gereserveerd. Daarbij wordt het aantal cursisten en het niveau doorgegeven (zie bijlage: Taalniveaus). Een museumbezoek wordt begeleid door één museumdocent per maximaal 8 cursisten. Bij grotere groepen worden extra museumdocenten ingezet.

Een buurtwandeling wordt begeleid door één museumdocent bij een groep van maximaal 15 cursisten.

Reserveren: 020 620 25 35

Tarieven: zie www.verzetsmuseum.org

Openingstijden

Dinsdag t/m vrijdag van 10.00 – 17.00 uur;
zaterdag t/m maandag en op feestdagen
van 12.00 – 17.00 uur.

Groepen kunnen op afspraak eventueel ook buiten openingstijden terecht.

Het museum is gesloten op 1 januari, 30 april en 25 december.

Het museum is toegankelijk voor rolstoelgebruikers en beschikt over een invalidentoilet.

Routebeschrijving

Het Verzetsmuseum bevindt zich aan de Plantage. Kerklaan 61, schuin tegenover Artis in Amsterdam. Het museum is goed bereikbaar, zowel met de auto als met het openbaar vervoer. Zie ook de plattegrond hieronder.

Openbaar vervoer

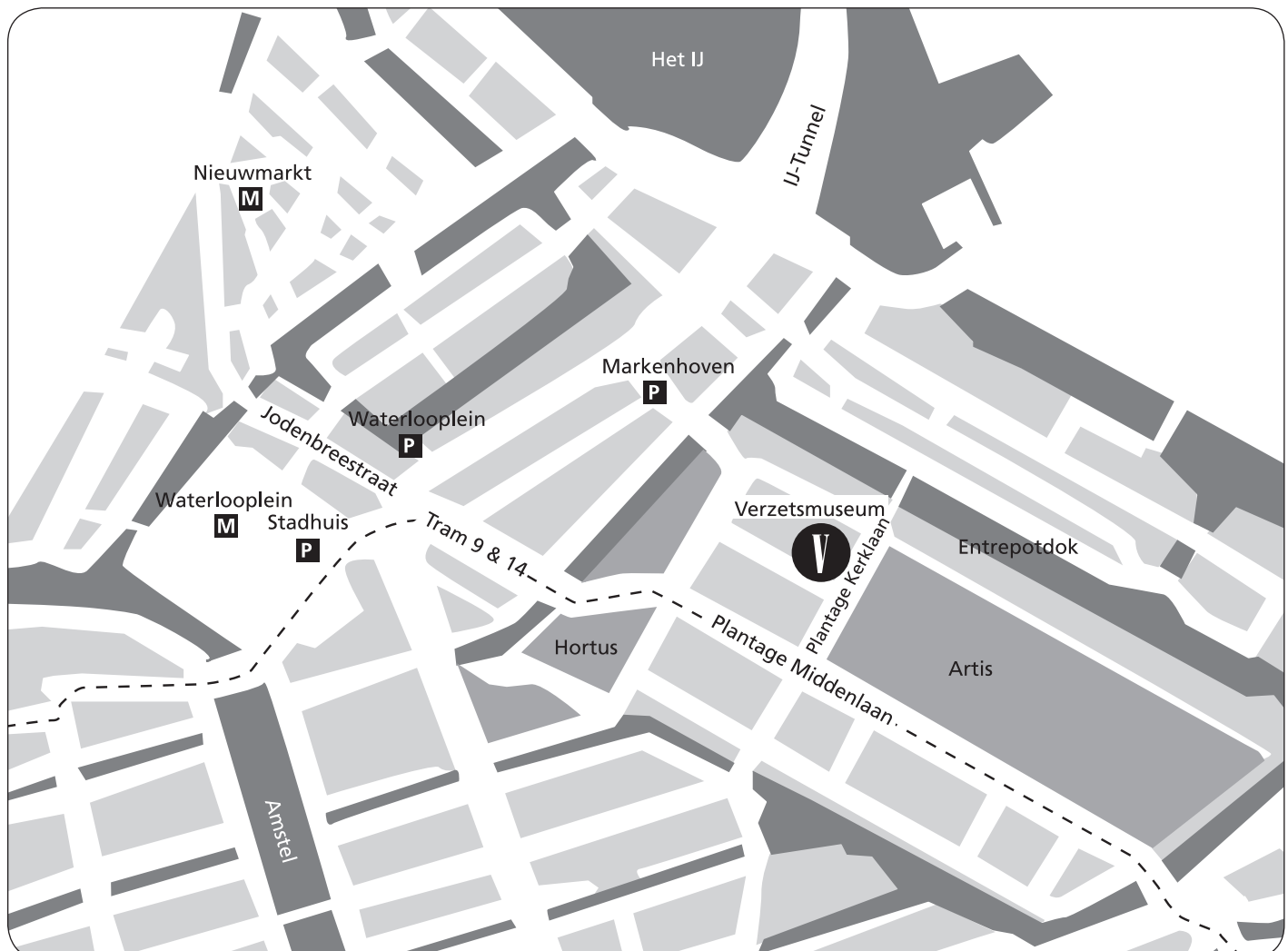
Tram 9 en 14, halte Plantage Kerklaan
Metro: lijnen 51, 53, 54, halte Waterlooplein (uitgang Hortus)

Met de auto

Vanaf de A10 afslag S114, richting centrum. Parkeren kunt u tegen vergoeding in de parkeergarages Stadhuis, Markenhoven of Waterlooplein. NB Parkeren bij Artis is uitsluitend voor dierentuinbezoekers en abonneementhouders.

Adres

Verzetsmuseum Amsterdam
Plantage Kerklaan 61
1018 CX Amsterdam
telefoon: 020 620 25 35
www.verzetsmuseum.org

Achtergrondinformatie

Aansluiting bij eindtermen KNS

De museumlessen van het Verzetsmuseum sluiten aan bij een aantal eindtermen van het vak Kennis van de Nederlandse Samenleving:

5 Geschiedenis en geografie

De inburgeraar is in staat om, door de geschiedenis en geografie van Nederland te kennen, betrokken te zijn bij Nederland en de Nederlandse samenleving.

Cruciale handelingen:

5.2 omgaan met voor Nederland gevoelige relaties en gebeurtenissen

5.2.1 kent de geschiedenis van Nederland in WOII en de effecten hiervan op het dagelijks leven in Nederland

– toont begrip voor Nederlandse gevoeligheid voor uitingen van antisemitisme

–toont respect voor het vieren van en gewoonten op 4 en 5 mei

5.2.2 kent de rol van het eigen land van herkomst in de geschiedenis van Nederland

– geeft toelichting op de historische, economische en culturele banden van het eigen land met Nederland

5.2.3 kent de rol van de Verenigde Staten, Canada, UK bij de bevrijding van West-Europa in WOII

– toont begrip voor de band die Nederland en West-Europa hebben met de Verenigde Staten, Canada, UK

Vorbereitung

Beknopte informatie over Nederland tijdens de bezetting die u nodig hebt om de lessen te kunnen geven is opgenomen in de bijlage met veel gestelde vragen. U kunt zich verder verdiepen via de website van het museum, www.verzetsmuseum.org. Het onderdeel 'Tweede Wereldoorlog' geeft informatie in eenvoudige bewoordingen.

Emoties

De onderwerpen, beelden en verhalen uit het Verzetsmuseum kunnen emoties oproepen. Niet alleen bij mensen die gevlucht zijn, maar bij iedereen. Daar moet u zich niet door laten afschrikken, maar u moet er wel op zijn voorbereid.

Binnen de lessen krijgen de cursisten de ruimte om te reageren en iets te vertellen over hun eigen ervaringen. Het is belangrijk om te weten dat heftige emoties het opnemen van kennis in de weg staan. Het is daarom níet goed om door te vragen als een cursist geëmotioneerd raakt. Het is goed als de cursist lucht kan geven aan die emoties om daarna verder te gaan met de inhoud. Als het voor de cursist voldoende is om kort iets te vertellen, kan het prima in de les. Als een cursist hevig geëmotioneerd is, is het beter om hem de mogelijkheid te geven zich terug te trekken. Het is verstandig om iemand mee te laten gaan. Wanneer de emotie is gezakt kan de cursist terugkeren.

De inleidende les begint met een introductiefilmpje. Het is goed om het onderwerp in te leiden. Benadruk dat de hele les gaat over *geschiedenis*, en wel die van de Tweede Wereld oorlog in *Nederland* en *Amsterdam*. Vertel dat de beelden niet al te extreem zijn, dat het filmpje maar vijf minuten duurt, dat er geen geluid bij de film zit, en dat de cursisten een andere kant op kunnen kijken als ze iets niet willen zien. Als de film hen te veel wordt, kunnen ze even het lokaal verlaten om later bij de opdracht *Tijdslijn* weer mee te doen. Het is belangrijk om de les niet te zwaar te brengen. Het kaartjesspel, in het tweede deel van de les, heeft ondermeer als doel het onderwerp luchtiger te maken. De kleurenfoto's kunnen geassocieerd worden met de eigen ervaringen in Nederland; ervaringen die de cursisten met elkaar kunnen delen.

Als u merkt dat een cursist erg getraumatiseerd is kunt u adviseren om hulp te zoeken. Stichting Cogis, Kenniscentrum Vervolging, Oorlog en Geweld kan u verwijzen naar de juiste instanties (www.cogis.nl of 030 2968000).

Joden en Israël

Aandacht vragen voor de jodenvervolging kan weerstand oproepen vanwege het conflict tussen Israël en de Palestijnen. Cursisten krijgen uiteraard ruimte om kritiek te uiten op Israël en de Israëlische politiek. Het kan gebeuren dat cursisten het zionisme vergelijken met nazisme. Dan is er een weerwoord nodig: Israël probeert niet alle Palestijnen systematisch uit te roeien zoals nazi-Duitsland dat probeerde met de joden.

De staat Israël is in 1948 gesticht, en het Verzetsmuseum heeft het over Amsterdamse en Nederlandse geschiedenis van voor 1948. De joden in die tijd hadden helemaal niets te maken met de hedendaagse politiek van Israël. Kritiek op Israël mag niet leiden tot antisemitisme in het algemeen. In Nederland ligt dat punt heel gevoelig, juist omdat men in de oorlog heeft ondervonden waar antisemitisme toe heeft geleid. Amsterdam telde voor 1940 ongeveer 80.000 joden, dat was bijna een op de tien Amsterdammers. Ze hoorden bij de stad, al sinds 1600. De joodse burgers zijn tijdens de oorlog weggevoerd. Na de oorlog keerden er maar heel weinig uit de kampen terug. Veel Amsterdammers waren burens, collega's, bekenden kwijtgeraakt. De joodse buurt was verdwenen. Dat bracht verdriet en ook schuldgevoel. Had er niet meer gedaan kunnen worden om de moord op zoveel stadgenoten te voorkomen? Het was ook een les: dit is waar antisemitisme en rassendiscriminatie toe kunnen leiden. Dat nooit meer!

Lessen

Niveaus

Het programma kan op verschillende niveaus worden gevolgd. Een aantal opdrachten wordt gedifferentieerd aangeboden. Het lesprogramma van het Verzetsmuseum is geschikt voor:

- alfabetiseringsgroepen met spreek- en luisterniveau vanaf A1 (niet lager; er moet enige conversatie mogelijk zijn)
- NT2 groepen met de niveaus A1, A2 en B1 (zie bijlage: Taalniveaus)

Museumprogramma

Het museumprogramma bestaat uit drie lessen en de buurtwandeling (optioneel).

- 1 Voorbereidende les in twee delen – door de (taal)docent op eigen leslocatie ⌚ ± 2 uur
 - Introductiefilm en opdracht *Tijdslijn* ⌚ ± 1 uur
 - Kaartjesspel ⌚ ± 1 uur
- 2 Museumles – door museumdocenten ⌚ ± 1 ½ uur (inclusief introductie en nagesprek)
- 3 Optioneel: buurtwandeling door de Plantagebuurt – door museumdocenten ⌚ ± 1 ½ uur (inclusief introductie en nagesprek)
- 4 Verwerkingsles – door de eigen (taal)docent op eigen leslocatie ⌚ ± 1 uur

Doelstellingen van het museumprogramma *Bezet en Bevrijd*

- De cursisten maken kennis met drie thema's op basis van de gebeurtenissen in Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog: *jodenvervolgung*, *verzet* en *schaarste*.
- Het programma stimuleert een dialoog over deze thema's in relatie tot de eigen ervaringen van de cursisten en de huidige Nederlandse samenleving.
- De cursisten breiden hun woordenschat uit en oefenen hun spreek-, luister-, lees- en schrijfvaardigheid in de Nederlandse taal.

Vorbereidende les ⌚ ± 2 uur

De voorbereidende les bestaat uit twee delen:

- Introductiefilm en opdracht *Tijdslijn* ⌚ ± 1 uur
- Kaartjesspel ⌚ ± 1 uur

Lesdoelen voor de gehele voorbereidende les

- De cursisten weten aan het eind van de voorbereidende les dat Nederland van 1940-1945 was bezet door het dictatoriale Hitler-Duitsland. Ze kennen het begrip dictatuur versus democratie.
- De cursisten weten dat de Nederlandse joden massaal zijn gedeporteerd en vermoord en ze kennen het begrip discriminatie.
- De cursisten hebben geleerd dat de bezettingstijd gepaard ging met schaarste.
- De cursisten leggen een verband tussen bovenstaande onderwerpen en hun eigen ervaringen en de huidige Nederlandse samenleving.

Vorbereidende les – Introductiefilmpje ⌚ ± 45 minuten

Lesdoelen

- De cursisten maken kennis met de Tweede Wereldoorlog in Nederland (in beeld en taal).
- De cursisten maken kennis met de drie thema's *jodenvervolging*, *verzet* en *schaarste*.
- De cursisten leren een aantal woorden die in het kaartjesspel, het museumbezoek en de buurtwandeling voorkomen.
- De cursisten leren te reageren op wat ze zien en spreken daarbij over de drie thema's in relatie tot hun eigen ervaringen en de huidige Nederlandse samenleving.

Materiaal

- Dvd met introductiefilm, dvd-speler, beeldscherm
- Schoolbord

Dvd-kijkoities

Het dvd-menu van het Introductiefilmpje biedt verschillende opties om de film te bekijken:

- De hele film *Bezet en Bevrijd*. ⌚ ± 5 minuten
Dit filmpje bevat een compilatie van historische filmbeelden uit de jaren 1940-1945 die ook in het Verzetmuseum te zien zijn. De beelden gaan achtereenvolgens over vijf thema's: *bezetting*, *jodenvervolging*, *verzet*, *schaarste*, *bevrijding*.
- Drie losse fragmenten uit de film:
 - *Jodenvervolging*
 - *Verzet*
 - *Schaarste*

Definities van de vijf thema's uit het introductiefilmpje

uit: *Van Dale pocketwoordenboek Nederlands als tweede taal*

de bezetting

(...) de situatie dat een land bezet is door een vijand * *tijdens de bezetting van Sint Petersburg stierven veel mensen van de honger en kou.*

bezetten

naar een plaats gaan en die innemen * *in 1940 werden Nederland en België door de Duitsers bezet.*

vervolgen

1. doorgaan met wat je aan het doen was [iemand vervolgt een activiteit]
 2. voor de rechter brengen = aanklagen [iemand vervolgt iemand] * *S. van der A wordt vervolgd wegens moord*
 3. iemand volgen met de bedoeling hem kwaad te doen [iemand vervolgt iemand] * *ze zijn gevlucht omdat ze vanwege hun geloof vervolgd werden*
- (Toevoeging Verzetmuseum: In de derde betekenis worden mensen van een bepaalde groep gestraft zonder dat zij iets hebben gedaan. Zij zijn rechteloos terwijl in de tweede betekenis recht wordt gehandhaafd.)

schaars

van iets wat schaars is, is er niet veel

* *ik kan maar even komen want mijn tijd is schaars.*

het verzet

gedrag waarmee je probeert te voorkomen dat er iets gebeurt wat je niet wilt = de tegenstand * *het verzet tegen de plannen van de minister was groot.*

bevrijden

vrij maken = verlossen * *de Engelsen, Amerikanen en Canadezen hebben Nederland in 1945 bevrijd.*

de bevrijdingsdag

de dag van het einde van de Tweede Wereldoorlog (in Nederland op 5 mei)

Bevrijdingsdag wordt in Nederland ieder jaar gevierd, vooral met muziek en spelletjes voor kinderen. Eens in de vijf jaar is 5 mei officieel een vrije dag.

Lesinstructie

1 Introduceer het lesprogramma: *Bezet en Bevrijd* 🕒 ± 5 minuten

Vertel dat de groep het Verzetsmuseum gaat bezoeken (en eventueel dat er een buurtwandeling gemaakt gaat worden). Voor sommige cursisten is het de eerste keer dat ze een museum bezoeken, en soms durven ze dat eigenlijk niet. Daarom staan in de handleiding foto's van groepen die het museum hebben bezocht. Het is goed om die te laten zien. Dit kan cursisten over de streep helpen. (Voor het laten zien van filmpjes van cursisten die in verschillende talen vertellen wat ze van het museumbezoek vonden, kijk op www.verzetmuseum.org en ga naar educatie).

Informeer vervolgens naar wat mensen weten van de Tweede Wereldoorlog, maar ga er niet te diep op in.

2 Introduceer het filmpje. Vertel de cursisten:

- dat de film over *geschiedenis* gaat, en wel die van de Tweede Wereldoorlog in *Nederland en Amsterdam*.
- dat er geen extreme filmbeelden te zien zijn.
- dat het filmpje maar vijf minuten duurt, er geen geluid bij de film zit en dat ze de andere kant op kunnen kijken als ze iets niet willen zien.
- dat als de film echt te veel is, ze het lokaal even kunnen verlaten om later bij de opdracht *Tijdslijn* weer mee te doen.

3 Opdracht: kijken en bespreken van het hele filmpje ⌚ ± 10 minuten

Instructie: bekijk het hele introductiefilmpje *Bezet en Bevrijd*. ⌚ ± 5 minuten

Hou daarna een kort groepsgebesprek aan de hand van de voorbeeldvragen. ⌚ ± 5 minuten

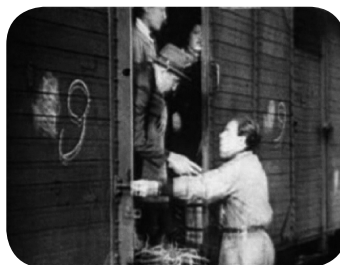
Om de woordenlijst zoals hieronder compleet te maken, kunt u met de voorbeeldvragen enkele antwoorden uitlokken. Ook kunt u het een en ander vertellen en toelichten.

Schrijf bovenaan op het bord: **de Tweede Wereldoorlog 1940-1945**

Woordenlijst voor op het bord

Schrijf tijdens het bespreken van de film de belangrijkste woorden die uit de groep komen en de woorden uit de woordenlijst hieronder op het bord. Maak de totale lijst niet te lang! Pas de woordenlijst aan het niveau van uw groep aan. Als er meer woorden worden genoemd dan uw groep nu kan leren, kies dan een aantal belangrijke woorden uit. Laat de woorden de hele les op het bord staan.

Voorbeeldvragen	Woordenlijst	Vertel
Heb je Amsterdam in het filmpje gezien? Welke plekken herkende je?	de Tweede Wereldoorlog 1940-1945	In het eerste deel van het filmpje (<i>bezetting</i>) zie je dat de Duitsers Amsterdam binnenkomen. Je ziet de Raadhuisstraat met op de achtergrond de Westertoren. Het fragment over de jodenvervolgung speelt zich af rond de Nieuwmarkt. Die plek lag vroeger middenin de joodse buurt. Aan het eind van het filmpje (<i>bevrijding</i>) zie je mensen met vlaggen op het Mercatorplein. Ze staan blij de bevrijders op te wachten die langsrijden in tanks.
Hoe kun je zien dat het lang geleden is?		Aan kleding, auto's. Het grootste deel van de film is in zwart-wit.
Wie was de man aan het begin van de film?	(Adolf) Hitler	Hitler wordt in 1933 leider van Duitsland. Hij vindt Duitsland het beste land en de Duitsers het beste volk. Hij is racistisch en antidemocratisch. Alle volken die niet op de Duitsers lijken vindt hij slecht. Het allerslechtst vindt hij de joden; hij wil de joden vermoorden. Hij wil één groot land voor het beste volk en daarom gaat Duitsland oorlog voeren: Hitler-Duitsland bezet andere landen. Hitler pakt al snel alle macht.
Hoe noem je iemand die in zijn eentje de baas is?	de dictator	
Wat is het tegenovergestelde van een dictatuur?	de dictatuur – de democratie	
Over welke twee landen ging de film?	Duitsland Nederland de bezetting	In mei 1940 valt Duitsland Nederland aan. De Duitsers bombarderen Rotterdam en dreigen andere grote steden ook te bombarderen. Nederland geeft zich na vijf dagen strijd over. Hitler-Duitsland bezet Nederland. De bezetting duurt vijf jaar. (Uitlegtip: het woord <i>bezet</i> staat met Koninginnedag overal op de stoep.)
Wanneer was de Tweede Wereldoorlog in Nederland afgelopen?	de bevrijding	Op 5 mei 1945 werd Nederland bevrijd. Op 5 mei wordt nog ieder jaar bevrijdingsdag gevierd.
Welke landen hebben Nederland bevrijd?	Amerika, Engeland, Canada (en Polen, Frankrijk, België)	In 1945 is Nederland bevrijd door Amerika, Engeland, Canada (en Polen, Frankrijk en België) . In het filmpje zie je in het laatste fragment op een groot span-doek de Engelse tekst "Welcome Friends".

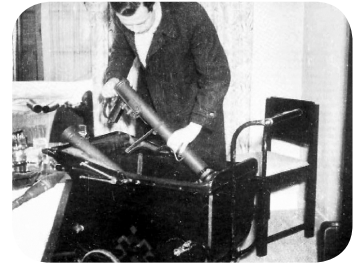
4 Opdracht: kijken en bespreken van het fragment *Jodenvervolging* ⌚ ± 5 minuten

Schrijf het woord **de jodenvervolging** op het bord.

Laat fragment 1 (*Jodenvervolging*) nu nogmaals zien.

Vraag vooraf: vertel na afloop wat je gezien hebt.

Voorbeeldvragen	Woordenlijst	Vertel
Wat dragen joden op hun kleding?	de jodenvervolging de ster	Voor de oorlog is Amsterdam een stad met veel joodse inwoners: ongeveer één op de tien Amsterdammers is joods. Tijdens de oorlog bedenken de Duitsers allerlei manieren om joden te scheiden van de andere Nederlanders: alle joden van zes jaar en ouder moeten een ster dragen; ze mogen niet meer naar het park, de bioscoop of de markt. Ze mogen niet meer met de tram. Daarna moeten de joden zich melden om te werken in Duitsland. Wie niet zelf komt, wordt opgepakt.
In welk vervoermiddel worden joden weggevoerd?	de trein	
Waar worden de joden naar toe gebracht?	het kamp	Ze worden met treinen (in veewagons) naar kampen gebracht
Wat gebeurt er met de joden in de kampen?	de dood	Een deel van hen wordt meteen na aankomst dood gemaakt (ver-gast); anderen moeten slavenarbeid verrichten. Van de 107.000 weggevoerde Nederlandse joden, overleven slechts 5500 de oorlog. De rest is dood . De jodenvervolging heeft Amsterdam veranderd.
Hoe heet het als mensen vanwege bijvoorbeeld hun geloof worden uitgesloten?	de discriminatie	

5 Opdracht: kijken en bespreken van het fragment *Verzet* ⌚ ± 5 minuten

Schrijf het woord **het verzet** op het bord.

Vertel vooraf: de meeste Nederlanders zijn anti-Duits maar er zijn weinig mensen die zich durven te verzetten. De Nederlanders die wel durven, verzetten zich op verschillende manieren. Ze zijn te zien in de film.

Laat fragment 2 (*Verzet*) nu nogmaals zien.

Vraag vooraf: vertel na afloop wat je gezien hebt.

Voorbeeldvragen	Woordenlijst	Vertel
In het filmpje zie je woorden op de muur en op de straat geschreven. Door wie zijn de woorden geschreven, door de Nederlanders of door de Duitsers?	het verzet	Door de Nederlanders.
Wat denk je, is degene die dit op de muur schrijft voor of tegen de Duitsers?		Tegen de Duitsers.
Vinden de Duitsers het goed dat de Nederlanders deze woorden op de muren schrijven?		Nee, ze kunnen je ervoor oppakken. Protesteren (zoals dingen op de muren schrijven) is een vorm van verzet. In het filmpje is een aantal woorden te zien: – V (= victorie, de geallieerde overwinning) – Oranje boven – OZO (= Oranje Zal Overwinnen) De koninklijke familie met de achternaam Van Oranje wordt symbool voor het verzet. De koningin is in Londen met de regering in ballingschap om de strijd tegen Duitsland voort te zetten. Wie laat zien dat hij vóór Oranje is, geeft daarmee aan dat hij dus tegen de Duitse bezetting is.
In het filmpje zit er een man verstopt onder de vloer. Waarom zit hij verstopt?		Hij loopt gevaar.
Hoe noem je iemand die zich verstopt omdat hij gevaar loopt?	de onderduiker	In het filmpje zie je dat een vrouw de onderduiker een bord eten geeft. Het helpen van onderduikers is een vorm van verzet: zorgen voor een veilige plek, eten, valse papieren.
Wie moeten onderduiken?		Joden, verzetsmensen en jonge mannen die naar Duitsland moesten om te werken, duiken onder. Soms zijn onderduikers echt verstopt, soms lopen ze vrij rond met een valse naam en valse papieren.
In het filmpje zie je een kinderwagen met een kind. Er zit ook nog iets in verstopt. Wat?	het wapen	
Waar zijn wapens voor nodig?		Voor het kapotmaken van spullen van het Duitse leger, doodschieten van verraders en belangrijke Duitse militairen, en op het einde van de oorlog: meevechten met de geallieerden tegen het Duitse leger. Dit is ook een vorm van verzet: gewapend verzet.
Waarom is dit filmfragment <i>Verzet</i> zo kort?		Verzet was gevaarlijk en moest in het geheim; dat kon niet zomaar gefilmd worden. Veel gebeurtenissen zijn na de oorlog nagespeeld om ze te fotograferen of te filmen.

6 Opdracht: kijken en bespreken van het fragment *Schaarste* ⌚ ± 5 minuten

Schrijf het woord **de schaarste** op het bord.

Laat nogmaals fragment 3 (*Schaarste*) zien.

Vraag vooraf: vertel na afloop wat je gezien hebt.

Voorbeeldvragen	Woordenlijst	Vertel
Waren de mensen in de oorlog rijk? Wat is het tegenovergestelde van rijk?	de schaarste arm	
Wat is het tegenovergestelde van rijkdom?	de armoede	Al voor de oorlog is er armoede in Nederland en Europa. Er is niet genoeg werk. Er zijn niet genoeg spullen te koop: er is schaarste. In de oorlog wordt het erger.
Als je geen verwarming hebt in de winter, dan heb je het ...	koud	
In het filmpje zie je mensen die net een boom hebben omgehakt. Ze lopen met hout op een kar. Waar hebben ze dat hout voor nodig?		De laatste winter van de oorlog noemen we de hongerwinter (1944-1945). In Noord- en Zuid-Holland en Utrecht is er bijna niets te koop. Er is te weinig elektriciteit, gas en kolen. Het is heel erg koud . Om toch aan brandstof te komen, gaan mensen stiekem bomen kappen of leegstaande huizen leegslopen.
Mensen hadden weinig te eten. Hoe noem je het gevoel als je weinig eet?	de honger	Mensen maken " hongertochten " om op het platteland kostbare spullen te ruilen voor eten. Er zijn gaarkeukens waar "hongerpap" wordt uitgedeeld. In het filmpje is te zien dat ondervoede kinderen pap krijgen uit gamellen (voedseltonnen; dit zijn geen vuilnisbakken) waar ze de resten uit schrapen.
Waarom eten de kinderen niet thuis?		Thuis is bijna niets te eten.

Vorbereidende les – Tijdslijn

🕒 ± 15 minuten

Niveau: A1-B1, alfabetiseringsgroepen kunnen deze opdracht overslaan

Lesdoel

- De cursisten leren de Tweede Wereldoorlog in de tijd te plaatsen, ten opzichte van de eigen ervaring.

Opdracht klassikaal – spreken

Teken een lijn op het bord van 1900 – nu (gebruik de hele breedte van het bord).

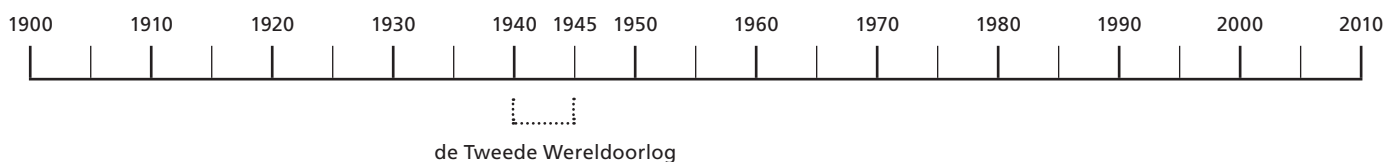
Noteer het begin en einde van de Tweede Wereldoorlog.

Noteer van alle (of een aantal) cursisten het geboortjaar op de lijn.

Vraag aan de klas:

- Weet je of jouw land te maken had met de Tweede Wereldoorlog?
- Kun je vertellen wat er in jouw land gebeurde tijdens de Tweede Wereldoorlog?
- Weet je een jaartal dat voor jouw land heel belangrijk is? (Noteer dit op de tijdslijn. Geef cursisten de mogelijkheid om hier iets over te vertellen.)

Als er geen of weinig verhalen los komen kan u aan de hand van de tijdslijn vertellen over uw eigen ervaring of die van uw ouders of grootouders. Dit maakt geschiedenis concreet. Het is verduidelijkend om het geboortjaar van degene waar het verhaal over gaat op de tijdslijn te zetten.

Vorbereidende les – Kaartjesspel ⌚ ± 1 uur

Lesdoelen

- De cursisten maken kennis met objecten en foto's uit het museum en de verhalen die daarbij horen.
- De cursisten leggen verband tussen de jaren 1940-1945 en de eigen ervaring en het huidige Nederland.
- De cursisten oefenen woorden die voorkomen tijdens het museumbezoek en de buurtwandeling.
- De cursisten oefenen lees-, luister-, en spreekvaardigheid.

Materiaal

- 24 *toen*-kaartjes (zwart-wit) met objecten en foto's uit het museum.
- 24 *nu*-kaartjes (kleur) met dezelfde onderwerpen, maar dan van nu.

Groepen

Als de groep uit zo'n zes cursisten bestaat, kan de groep het spel samen spelen. Als de groep groter is, kan de groep worden opgedeeld en kunnen de setjes kaarten worden verdeeld. Zorg ervoor dat de setjes die bij elkaar horen op één tafel liggen. Als de groepen klaar zijn kunnen ze de kaarten wisselen.

Vorbereiding

Leg de kaartjes met de foto naar boven op tafel: de *toen*-kaartjes aan de ene kant van de tafel en de *nu*-kaartjes aan de andere kant.

Spelregels

Niveau: A1-B1

Welk kaartje van *nu* past bij een kaartje van *toen*? De cursisten zoeken om beurten twee kaartjes bij elkaar.

Vraag de cursist: Wat zie je op de foto's? Waarom denk je dat de kaartjes bij elkaar passen? Op de achterkant van het kaartje kan worden nagelezen of de combinatie klopt. Als het fout is, moeten de kaartjes worden teruggelegd op tafel. Als het antwoord goed is, laat de cursist het woord aan de achterkant van de kaartjes aan het groepje zien en leest hij de tekst hardop voor. Controleer regelmatig of iedereen de tekst begrijpt. De cursist die de meeste kaartjes heeft verzameld, heeft gewonnen.

Tip: Laat na het spel de kaartjes nog eens rustig rond gaan zodat iedereen ze kan bekijken en lezen.

Niveau: alfabetiseringsgroepen (en eventueel A1)

Bij de lagere niveaus worden niet alle kaartjes tegelijk aangeboden. De kaartjes worden over drie rondes verdeeld.

Ronde 1 met de kaartjes: *Koningin, radio, zonder benzine, repareren, verboden, pas, ster, bonnen, zwanger, kerstboom*

Leg alleen de *nu*-kaartjes op tafel. Hou de *toen*-kaartjes in de hand en laat steeds één *toen*-kaartje zien (liefst in bovenstaande volgorde). Om beurten mag iemand zeggen bij welk *nu*-kaartje dit hoort. Bij alfabetiseringsgroepen kunnen de cursisten niet de teksten lezen, maar sommige cursisten kunnen wel zien of de titels hetzelfde zijn. Lees de tekst voor en paraphraseer waar nodig.

Ronde 2 met de kaartjes: *Wilhelmina, reis, fiets, koffie, eten halen, tulpenbollen, wapen, krant, bevrijding*

Als u met ronde 1 meer dan 30 minuten bezig bent geweest kunt u ronde 2 overslaan en direct doorgaan met ronde 3. Het is verstandig om dit aan de museumdocent door te geven. Die weet dan dat bepaalde begrippen nog niet zijn geïntroduceerd.

Ronde 3 heeft de moeilijkste kaartjes: *Hollandsche Schouwburg*, *crèche*, *tram* en *bevolkingsregister*. Dit zijn belangrijke kaartjes omdat deze onderwerpen in het museumbezoek en de buurtwandeling voorkomen. Laat de *toen*-kaartjes in bovenstaande volgorde zien. Bij het kaartje *bevolkingsregister* kan het verhelderend zijn om ook het kaartje *pas* (en eventueel *ster*) weer te laten zien.

Tijd over?

Variatie 1: kaartjes ordenen ⌚ ± 30 minuten

NB Voor alfabetiseringsgroepen is dit de verwerkingsles.

Benodigheden

- de drie themakaartjes: kies afhankelijk van het niveau de boven- of onderkant van het kaartje (*joden/jodenvervolging* – *verzet* – *te weinig/schaarste*).
- de 24 *toen*-kaartjes

Spelregels

Leg de drie themakaartjes op ruime afstand van elkaar op tafel.

Laat de cursisten om beurten de *toen*-kaartjes bij het juiste thema leggen.

Variatie 2: verbanden leggen ⌚ ± 30 minuten

Als het spel gespeeld is, leggen de cursisten alleen de *toen*-kaartjes terug op tafel.

Vraag de cursisten om de *toen*-kaartjes bij elkaar te leggen waarvan ze denken dat ze bij elkaar horen. Het kunnen ook meer dan twee kaartjes zijn. Er zijn allerlei combinaties te maken, als er maar een logische redenering achter zit. Vraag de cursist: Waarom leg je die kaartjes bij elkaar? Kun je een woord bedenken dat bij dat stapeltje kaartjes past?

Voorbeelden:

De kaartjes *fiets* en *zonder benzine*. Hier past bijvoorbeeld het woord *vervoer* bij.

De kaartjes *koningin* en *radio*. De kaartjes passen bij elkaar omdat de koningin in een radiomicrofoon praat en mensen kleine radiootjes maakten om naar haar te luisteren.

Museumbezoek ☹ ± 1 ½ uur

Lesdoelen

- De cursisten maken kennis met het Verzetsmuseum Amsterdam. Ze merken dat dit museum een bijzondere plek is om iets te leren over Nederland.
- De cursisten verbreden hun kennis over Nederland en Amsterdam in de Tweede Wereldoorlog.
- De cursisten oefenen luister-, en spreekvaardigheid. Ze worden door de museumdocent uitgedaagd te reageren op wat ze zien, zo kunnen ze hun eigen kennis en ervaring delen.

Bespreek met de cursisten van te voren de huisregels: Het museumbezoek begint bij de garderobe en de kluisjes (borg: € 2): grote tassen, eten en drinken mogen niet mee de tentoonstelling in. Telefoons mogen in principe niet aanblijven, ze kunnen de apparatuur storen.

Rondleiding

- Overleg met de museumdocent hoe lang uw groep maximaal de tijd heeft.
- Geef door of u alle kaartjes hebt behandeld of dat u de kaartjes uit ronde twee heeft overgeslagen (de kaartjes: *Wilhelmina, reis, fiets, koffie, eten halen, tulpenbollen, wapen, krant, bevrijding*).
- Voor de rondleiding begint, gaan de museumdocenten met de cursisten rond de tafel zitten om kennis te maken. Voor de cursisten is het prettig om te acclimatiseren. Voor de museumdocenten is dit een goede gelegenheid om het niveau in te schatten. ☹ ± 15 minuten
- De rondleiding gaat langs een selectie van de vaste tentoonstelling. Net als de voorbereidende les gaat de rondleiding over drie thema's: jodenvervolging, verzet en schaarste. Interactie, eigen inbreng en uitwisseling staan centraal. De museumdocenten vertellen door vragen te stellen en door kijkopdrachten te geven. De museumdocent heeft een aantal objecten bij zich die de cursisten kunnen vastpakken en van dichtbij kunnen bekijken, zoals een persoonsbewijs, een jodenster en distributiebonnen. ☹ ± 50 minuten
- Na afloop van de rondleiding wordt er nagepraat over de ervaringen van de cursisten. ☹ ± 10 minuten

Buurtwandeling

🕒 ± 1 ½ uur

De buurtwandeling is optioneel en moet apart worden geboekt.

In de voorbereidende les hebben de cursisten met behulp van foto- en filmmateriaal kennisgemaakt met allerlei onderwerpen die met de Tweede Wereldoorlog in Nederland en Amsterdam te maken hebben. In de museumles hebben ze de objecten gezien en verhalen gehoord die daarbij horen.

De buurtwandeling haalt alles wat geleerd is nog dichterbij: tijdens de wandeling door de Plantagebuurt worden locaties en gedenktekens bekeken van gebeurtenissen die in de voorgaande lessen zijn behandeld.

Lesdoelen

- De cursisten verbreden hun kennis over Nederland en Amsterdam in de Tweede Wereldoorlog en de Plantagebuurt in het bijzonder.
- De cursisten leren aan de hand van monumenten en gedenktekens dat de herinnering aan de oorlog nog sterk leeft in Nederland.
- De cursisten oefenen hun luister- en spreekvaardigheid. Ze worden door de museumdocent uitgedaagd te reageren op wat ze zien, zo kunnen ze hun eigen kennis en ervaring delen.

Route

Museumdocenten vertellen tijdens de wandeling hun verhaal met behulp van historische foto's en foto's van objecten uit het museum. De route gaat langs de volgende monumenten, herdenkingsplaquettes en historische plekken:

- de herdenkingsplaquette die herinnert aan de aanslag in maart 1943 op het gebouw van het toenmalige bevolkingsregister, met de namen van de gefusilleerde daders.
- het hek van Artis waarop tijdens WOII een bord 'Verboden voor joden' hing, terwijl er onderduikers in de tuin verbleven.
- de Hollandsche Schouwburg waar de joden voor hun deportatie werden verzameld
- de herdenkingsplaquette op de locatie van de crèche waaruit zeshonderd kinderen zijn gered.
- het Auschwitz Monument van Jan Wolkers in het Wertheimpark, ter herdenking van de 102.000 Nederlandse joden, waarvan 70.000 Amsterdamse, die zijn vermoord.

Op verzoek kunnen twee andere monumenten worden bezocht

- monument van het kunstenaarsverzet, opgedragen aan Gerrit van der Veen, oprichter van de belangrijkste verzetsgroep die persoonsbewijzen vervalste en die betrokken was bij de aanslag op het bevolkingsregister.
- het standbeeld De Dokwerker dat herinnert aan de Februaristaking.

Verwerkingsles ⌚ ± 1 uur

De verwerkingsles wordt gedifferentieerd aangeboden. De alfabetiseringsgroepen werken in deze les met de *toen*-kaartjes en themakaartjes. Voor de niveaus A1-B1 zijn er werkbladen waarin ook differentiatie is aangebracht.

Lesdoelen

- De cursisten wisselen ervaringen uit over het museumbezoek en de buurtwandeling.
- De cursisten leren dat musea en monumenten middelen zijn om de geschiedenis te herinneren.
- De cursisten leren dat de Tweede Wereldoorlog op 4 en 5 mei herdacht wordt.
- De cursisten verwerken op verschillende manieren (in taal en beeld) wat op hen tijdens de museumlessen de meeste indruk heeft gemaakt. Dit kan gaan over een historisch voorwerp, een historische gebeurtenis, eigen ervaringen of de huidige Nederlandse samenleving.

Verwerkingsles – niveau alfabetiseringsgroepen

Themakaartjes ⌚ ± 40 minuten

Opdracht 1: spreken ⌚ ± 10 minuten

Bespreek met de cursisten het museumbezoek (en eventueel de buurtwandeling).

Voorbeeldvragen:

- Noem drie dingen die je hebt gezien in het museum.
- Wat vond je het meest bijzonder uit het museum en waarom?
- Je hebt een gratis kaartje gekregen voor twee personen: ga je er nog een keer heen?
- Wie neem je dan mee?
- Is er iets uit het museum dat je aan die persoon wil laten zien?
- Wat heb je geleerd?

Opdracht 2: kaartjes ordenen ⌚ ± 30 minuten

Benodigheden:

- de drie themakaartjes: kies afhankelijk van het niveau de boven- of onderkant van het kaartje (*joden/jodenvervolging – verzet – te weinig/schaarste*).
- de 24 *toen*-kaartjes

Spelregels

Leg de drie themakaartjes op ruime afstand van elkaar op tafel.

Laat de cursisten om beurten de *toen*-kaartjes bij het juiste thema leggen.

Verwerkingsles – niveau A1-B1

Werkbladen

Achterin de docentenhandleiding zijn kopieervellen van de werkbladen te vinden. Let op met kopiëren: werkblad 3a en 3b hebben een voor- én achterkant.

Niveau: A1 ⌚ ± 35 minuten
Werkblad 1 en 2.

Niveau: A2 en B1 ⌚ ± 1 uur
Werkblad 1, 2 en 3a of 3b.

Werkblad 1 ⌚ ± 20 minuten

Na het bezoek aan het Verzetsmuseum Amsterdam

Introductie: bespreek met de cursisten het museumbezoek (en eventueel de buurtwandeling). ⌚ ± 5 minuten

Voorbeeldvragen:

- Wat heb je gezien in het museum?
- Je hebt een gratis kaartje gekregen voor twee personen: ga je er nog een keer heen?
- Wie neem je dan mee?
- Is er iets uit het museum dat je aan die persoon wil laten zien?
- Wat heb je geleerd in het museum?

Opdracht: laat de cursisten werkblad 1 invullen ⌚ ± 15 minuten

Werkblad 2 ⌚ ± 15 minuten

Herdenken

Introductie: bespreek eerst met de cursisten het onderwerp herdenken. ⌚ ± 5 minuten

Voorbeeldvragen:

- Wanneer was de Tweede Wereldoorlog afgelopen?
- Wie hebben Nederland bevrijd? Welke landen hebben Nederland bevrijd?
- Ieder jaar herdenkt Nederland de Tweede Wereldoorlog: op welke dagen? Wat gebeurt er dan?
- Kennen jullie een oorlogsmonument hier in de buurt?
- Is er in jouw land ook een herdenkingsdag? Wat herdenk je dan?

Opdracht: laat de cursisten Werkblad 2 *Herdenken* invullen. ⌚ ± 10 minuten

Op www.4en5mei.nl/oorlogsmonumenten/zoeken kunt u zoeken naar gedenktekens in de buurt van de leslocatie. U kunt de groep hierop attent maken of met de groep een monument gaan bekijken.

Werkblad 3a en 3b ⌚ ± 25 minuten

Werkblad 3a en 3b lijken op elkaar. Heeft u met uw groep alleen het museum bezocht?

Doe dan werkblad 3a. *Een museum voor...*

Heeft u zowel het museum bezocht als de buurtwandeling gemaakt? Kies dan uit de werkbladen 3a *Een museum voor...* en 3b *Een monument voor...*

NB Het is niet de bedoeling dat de cursisten alle woorden uit de multiple choice opdrachten moeten kennen, het is de bedoeling dat ze uit deze informatie selecteren wat ze *herkennen*. Deze opdrachten zijn een warming up en een inspiratiebron om zo de laatste opdracht (*bedenk een museum of bedenk een monument*) te kunnen uitvoeren.

Werkblad 3a

Een museum voor...

Introductie ⌚ ± 5 minuten

Bespreek met de cursisten kort het onderwerp *museum*. De vragen op het werkblad kunt u voorbereiden door ze eerst in de klas te stellen.

Voorbeeldvragen:

- Welke musea in Amsterdam ken je?
- Is er een museum in Amsterdam waar je naar toe zou willen?
- Is er in jouw land een museum dat je aan je klasgenoten zou willen laten zien?
- Wat is een museum?
- Waarom bouwen mensen een museum?
- Waarom bezoeken mensen een museum?

Opdracht: laat de cursisten de werkblad 3a maken. ⌚ ± 20 minuten

Werkblad 3b

Een monument voor...

Definitie

uit: *Van Dale pocketwoordenboek Nederlands als tweede taal*

het **monument**

1. een gebouw of beeld dat bedoeld is om je aan iets te herinneren * *op de Dam in Amsterdam staat een monument voor de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog.*
2. een gebouw dat bewaard moet worden omdat het een historische waarde heeft.

Het gaat in deze opdracht om de eerste betekenis van het woord *monument*. Het doel is dat de cursisten nadenken over de monumenten die ze tijdens de buurtwandeling hebben gezien en andere monumenten die ze kennen.

De multiple choice opdracht is bedoeld om de cursisten verschillende soorten monumenten aan te bieden ter voorbereiding op de ontwerpopdracht. Sommige monumenten zijn neergezet om bepaalde gebeurtenissen te herinneren, andere om bepaalde personen te herinneren, weer andere hebben nog een ander doel.

De kans dat de cursisten de monumenten uit deze lijst herkennen, is groter als ze ook het beeld zien. Geef de cursisten als het mogelijk is de kans om de beelden op te zoeken op internet (bijvoorbeeld via Google, afbeeldingen). Meestal is de titel genoeg om een afbeelding te vinden, soms moet de cursist harder zoeken.

In de ontwerpopdracht is het de bedoeling dat de cursisten nadenken over een onderwerp dat zij een monument waard vinden.

Introductie ⌚ ± 5 minuten

Bespreek met de cursisten het onderwerp *monument*.

De vragen op het werkblad kunt u voorbereiden door ze eerst in de klas te stellen.

Voorbeeldvragen:

- Welke monumenten in Amsterdam ken je?
- Is er in jouw land een monument dat je aan je klasgenoten wil laten zien?
- Wat is een monument?
- Waarom maken mensen een monument?
- Waarom bekijken mensen een monument?

Opdracht: laat de cursisten werkblad 3b maken. ⌚ ± 20 minuten

Veelgestelde vragen van cursisten

Misschien stelt iemand een vraag waarop u geen antwoord weet. Simpelste oplossing: noteer de vraag en laat de vraag stellen aan de museumdocent.

Hieronder is enige informatie opgenomen die u kan helpen een aantal veel gestelde vragen te beantwoorden.

De Eerste Wereldoorlog: 1914-1918. Nederland is neutraal en heeft er weinig mee te maken. Daarom is er in Nederland weinig aandacht voor de Eerste Wereldoorlog, in tegenstelling tot bijvoorbeeld Frankrijk en België. Daar heeft een verschrikkelijke loopgravenoorlog plaatsgevonden. De Eerste Wereldoorlog eindigde met een Duitse nederlaag. De Tweede Wereldoorlog is in diverse opzichten een voortzetting van de Eerste Wereldoorlog.

Vervolg van andere groepen

- Homoseksuele contacten tussen meerderjarige en minderjarige mannen zijn al voor de oorlog strafbaar in Nederland. De bezetters verscherpen de wetgeving. Maar ze laten de uitvoering aan de Nederlandse politie en justitie over. In praktijk verandert er niet veel. Verdergaande vervolging dreigt, maar blijft uit. De Nederlandse homoseksuelen worden niet naar de kampen gevoerd zoals een deel van de Duitse homoseksuelen.
- Roma en Sinti (zigeuners) worden met dezelfde intensiteit vervolgd als de joden, maar er zijn in Nederland in totaal minder dan 250 Sinti ten opzichte van meer dan 100.000 joden. In Amsterdam heeft de vervolging van de joden veel impact. Daarom staat hun vervolging in dit lespakket centraal.
- Jehova's Getuigen die weigeren hun geloof op te geven worden net als joden, Roma en Sinti in concentratiekampen gevangengezet. Uit Nederland zijn er 420 Jehova's Getuigen gedeporteerd.
- Ook opgepakte verzetsmensen werden als politieke gevangenen in concentratiekampen gevangengezet.

1940 of 1939?

De Tweede Wereldoorlog begint in 1939 met de inval van Duitsland in Polen.

Voor Nederland begint de oorlog in mei 1940. Op de meeste monumenten die met WOII te maken hebben in Nederland, staat daarom 1940-1945.

Collaboratie en verzet

In Nederland wonen tijdens de oorlog negen miljoen mensen en ongeveer vijf miljoen volwassenen van tussen de 20 en 65 jaar. De NSB – de Nederlandse nazi-partij – heeft in 1940 ca. 50.000 leden. Na de bezetting groeit het aantal tot 100.000 in 1942, daarna neemt het aantal leden weer af. De NSB-ers zijn een gehate minderheid en worden als landverraders gezien. De meeste Nederlanders zijn anti-Duits. Slechts een minderheid durft zich actief te verzetten. Nederland is vlak, relatief dichtbevolkt en heeft een nauwkeurige bevolkingsadministratie. Het land is heel lang niet bij een oorlog betrokken geweest en er zijn heel weinig wapens. Het verzet komt langzaam op gang. Het krijgt substantiële omvang als in mei 1943 de Nederlandse mannen worden gedwongen om in Duitsland te gaan werken en velen zich daaraan onttrekken. Uiteindelijk zijn naar schatting 350.000 Nederlanders betrokken bij het verzet. Meer dan 8.000 mensen zijn vanwege verzetswerk gefusilleerd of omgekomen in de concentratiekampen. Bijna 25.000 joden vinden een onderduikplaats in Nederland, waarvan ruim een derde alsnog wordt gepakt.

Taalniveaus

Het lesprogramma van het Verzetsmuseum is geschikt voor:

- alfabetiseringsgroepen met spreek- en luisterniveau vanaf A1 (niet lager; er moet enige conversatie mogelijk zijn)
- NT2 groepen met de niveaus A1, A2 en B1

Hieronder staat een beschrijving van de verschillende niveaus volgens het Europees Referentiekader.

Basisgebruiker

A1 Kan vertrouwde dagelijkse uitdrukkingen en basiszinnen, gericht op de bevrediging van concrete behoeften, begrijpen en gebruiken. Kan zichzelf aan anderen voorstellen en kan vragen stellen en beantwoorden over persoonlijke gegevens zoals waar hij/zij woont, wie hij/zij kent en dingen die hij/zij bezit. Kan op een simpele wijze reageren, aangenomen dat de andere persoon langzaam en duidelijk praat en bereid is om te helpen.

Basisgebruiker

A2 Kan zinnen en regelmatig voorkomende uitdrukkingen begrijpen die verband hebben met zaken van direct belang (bijvoorbeeld persoonsgegevens, familie, winkelen, plaatselijke geografie, werk). Kan communiceren in simpele en alledaagse taken die een eenvoudige en directe uitwisseling over vertrouwde en alledaagse kwesties vereisen. Kan in eenvoudige bewoordingen aspecten van de eigen achtergrond, de onmiddellijke omgeving en kwesties op het gebied van directe behoeften beschrijven.

Vaardige gebruiker

B1 Kan de belangrijkste punten begrijpen uit duidelijke standaardteksten over vertrouwde zaken die regelmatig voorkomen op het werk, op school en in de vrije tijd. Kan zich redden in de meeste situaties die kunnen optreden tijdens reizen in gebieden waar de taal wordt gesproken. Kan een eenvoudig lopende tekst produceren over onderwerpen die vertrouwd of die van persoonlijk belang zijn. Kan een beschrijving geven van ervaringen en gebeurtenissen, dromen, verwachtingen en ambities en kan kort redenen en verklaringen geven voor meningen en plannen.

Bron: Dick Meijer & José Noijons (red); *Gemeenschappelijk Europees Referentiekader voor Moderne Vreemde Talen: Leren, Onderwijzen, Beoordelen*, Nederlandse Taalunie 2006, p. 27.

Colofon

Dit lespakket is een productie van het Verzetsmuseum Amsterdam, mogelijk gemaakt dankzij een bijdrage van de gemeente Amsterdam/DMO.

Met dank aan:

Adviesgroep: Halle Ghorashi, hoogleraar Management van Diversiteit en Integratie (VU)
Folkert Kuiken, bijzonder hoogleraar Nederlands als tweede taal (UvA)
Dineke Stam, Interculturele Museum en Erfgoed Projecten (Cultuur & Co)
Sandra Trienekens, onderzoeker op het gebied van burgerschap, diversiteit en de kunsten
Melissa de Vreede (Cultuurnetwerk Nederland)

Klankbordgroep: Anika Burggraaff, docent ROC Amsterdam
Meike van der Lippen, educatief ontwerper (Formative Creative Learning)
Cathelijne Janssen, coördinator Toptaal

Museumdocenten van het Verzetsmuseum Amsterdam

En: Annerieke Boland (Taalwetenschapper); Annemarie Nuwenhoud (staf Prins en Heida);
Sasja Janssen (docent Prins en Heida); Lies Schneiders (Stichting Cogis Kenniscentrum
Vervolging, Oorlog en Geweld); alle pilotgroepen en docenten; medewerkers van het
Amsterdams Historisch Museum, Stedelijk Museum en Verzetsmuseum Amsterdam.

Concept en samenstelling: Marie Anne Remmelink

Vormgeving: Janna Meeus

Fotografie: Rob Keus, Banoo Kiani Haftlang, Janna Meeus, Jeroen de Nijs, Marie Anne Remmelink

Druk: Drukkerij Groen Hoofddorp bv

De foto's en filmbeelden van dit lespakket mogen uitsluitend worden gebruikt in het kader van de voorbereiding op een bezoek aan het Verzetsmuseum Amsterdam.

Wij hebben getracht alle rechthebbenden op copyright van fotomateriaal te achterhalen, mocht u desondanks als rechthebbende niet zijn aangeschreven verzoeken wij u dit ons kenbaar te maken.

Amsterdam, augustus 2007